

پژوهش‌دهی آمار

مرکز آمار ایران

بازنگری روش گردآوری داده‌ها در آمارگیری هزینه و درآمد خانوار

مجری:

لیدا کلهری

همکاران:

روشنک علی‌اکبری صبا

آسیه عباسی

نسرین ابراهیمی

پریسا گوانجی

گروه پژوهشی طرح‌های فنی و روش‌های آماری

تابستان ۱۳۹۹

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کد شناسه: RP-9922

عنوان: بازنگری روش گردآوری داده‌ها در آمارگیری هزینه و درآمد خانوار

مجری: لیدا کلهری

همکاران: روشنگر علی‌اکبری صبا، آسیه عباسی، نسرین ابراهیمی، پریسا گوانجی

گروه پژوهشی: طرح‌های فنی و روش‌های آماری

تاریخ انتشار: تابستان ۱۳۹۹

نوبت انتشار: اول

طراح جلد: ساناز مهندسی

صفحه‌آرا: ساناز مهندسی

❖ حق مالکیت معنوی این طرح پژوهشی متعلق به پژوهشکده‌ی آمار است و نقل مطالب فقط با ذکر مأخذ مجاز است.

پژوهشکده‌ی آمار

مرکز آمار ایران

تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان باباطاهر، خیابان سرتیپ فکوری،

شماره‌ی ۱۴۵

۰۲۱ ۸۸۶۳۰۴۴۰ -۳

www.srtc.ac.ir

پیش‌گفتار

آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار یکی از آمارگیری‌های مهمی است که هر ساله توسط مرکز آمار ایران انجام می‌شود. این طرح آمارگیری با سابقه‌ای بیش از ۵۰ سال در مرکز آمار ایران انجام می‌شود و اطلاعات وسیعی در حوزه‌ی الگوی مصرف، هزینه و درآمد، و تسهیلات و امکانات خانوارها فراهم می‌کند. استفاده‌ی وسیع و روزافزون از نتایج این آمارگیری توسط ساسیتمداران و پژوهشگران در حوزه‌های مختلف از جمله اقتصادی و اجتماعی، آن را به طرحی چندمنظوره تبدیل کرده است. با توجه به این که شیوه‌ی فعلی گردآوری داده‌ها مستلزم صرف زمان و هزینه‌ی بسیار بالا است، همین امر ایجاب می‌کند که شیوه‌ی گردآوری داده‌ها در این طرح مورد بازنگری و بررسی بیشتر قرار گیرد. از این رو در این پژوهش شیوه‌ی نمونه‌گیری در آمارگیری هزینه و درآمد مورد بررسی و روش‌های نمونه‌گیری فضایی و نمونه‌گیری از مجموعه‌های رتبه‌دار مورد مطالعه قرار می‌گیرند تا در صورت امکان روشی پیشنهاد شود که با حفظ تعداد نمونه منجر به افزایش دقت شود. یکی از ارکان جمع‌آوری اطلاعات برای دستیابی به نتایج آماری معتبر، تعیین طرح نمونه‌گیری صحیح متناسب با شرایط جامعه است. در مواجهه با داده‌هایی که همبستگی آن‌ها ناشی از موقعیت قرارگیری در یک فضای معین است، لازم است همبستگی فضایی در گردآوری و تحلیل داده‌ها لحاظ شود. به‌کارگیری نمونه‌گیری فضایی در طیف گسترده‌ای از مطالعات کاربردی از جمله بررسی خاک، محیط زیست، هواشناسی، مطالعات پزشکی مورد توجه قرار گرفته ولی در حوزه‌ی آمار رسمی کمتر به آن پرداخته شده است. با توجه به این که درآمد خانوارها همبسته فضایی هستند و هزینه‌های خانوارها نیز با میزان درآمد آن‌ها همبسته است، به‌کارگیری نمونه‌گیری فضایی در طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار می‌تواند کیفیت نتایج را بهبود ببخشد. با توجه به این که روش‌های متداول معرفی‌شده برای نمونه‌گیری فضایی مدل مبنا هستند و در مراکز آماری دنیا روش‌های نمونه‌گیری طرح مبنا مورد استفاده قرار می‌گیرند کاربست روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی طرح مبنای فضایی در آمارگیری هزینه و درآمد خانوار در این پژوهش با مطالعات شبیه‌سازی و بررسی داده‌های این طرح ارزیابی می‌شود.

همچنین، در مواردی که اندازه‌گیری صفت مورد نظر در جامعه زمان‌بر بوده و نیازمند صرف هزینه‌ی زیادی باشد، نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار روشی است که استفاده از آن اغلب منجر به برآوردهایی کارا از پارامترهای مورد نظر در جامعه می‌شود. هنگامی که هزینه‌ی انتخاب واحدهای نمونه و رتبه‌بندی آن‌ها بر اساس اطلاعات موجود در مقایسه با هزینه‌ی اندازه‌گیری مقدار واقعی صفت مورد نظر قابل چشم‌پوشی باشد نمونه‌گیری مجموعه‌ی

رتبه‌دار با ارائه‌ی برآوردهای کاراتر به نمونه‌گیری تصادفی ساده ترجیح داده می‌شود. در این مطالعه نمونه‌گیری مجموعی رتبه‌دار برای نمونه‌گیری از خوشه‌های طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار مرکز آمار ایران استفاده شده است تا افزایش کارایی حاصل از این روش نمونه‌گیری نسبت به روش مورد استفاده در طرح فعلی مورد بررسی قرار بگیرد.

یکی از چالش‌های طرح‌های آمارگیری، پرسش‌نامه‌ی طولانی با تعداد ارقام زیاد است که مشکلاتی از قبیل طولانی بودن زمان آمارگیری، افزایش بار پاسخگویی و به تبع آن افزایش نرخ بی‌پاسخی را به دنبال دارد. در طی سال‌های گذشته، چالش طولانی بودن پرسش‌نامه از جنبه‌های مختلف با رویکردهای متفاوتی مورد توجه مرکز آمار ایران و پژوهشکده‌ی آمار قرار گرفته و اقداماتی در این زمینه انجام شده است که به اختصار به آن‌ها اشاره شده است. در فصل آخر مطالعه حاضر، تکنیک «پرسش‌نامه‌ی خردشده» جهت کوتاه کردن پرسش‌نامه‌ی طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار مورد توجه قرار گرفته است.

این پژوهش در گروه پژوهشی طرح‌های فنی و روش‌های آماری پژوهشکده‌ی آمار با همکاری سرکار خانم دکتر لیدا کلهری ندرآبادی به‌عنوان مجری طرح و سرکار خانم دکتر روشنک علی‌اکبری صبا، سرکار خانم آسیه عباسی، سرکار خانم نسرین ابراهیمی و سرکار خانم دکتر پریسا گوانجی به‌عنوان همکاران اصلی طرح پژوهشی به انجام رسیده است، که بدین وسیله از ایشان صمیمانه تشکر و قدردانی می‌شود. همچنین در بخشی از این طرح پژوهشی از نظرات جناب آقای دکتر محمد نورمحمدی، جناب آقای حسن رنجی و سرکار خانم فریبا سادات بنی‌هاشمی بهره برده‌ایم که از ایشان نیز برای همکاری در راستای انجام طرح صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

گروه طرح‌های فنی و روش‌های آماری

پژوهشکده‌ی آمار

فهرست مطالب

مقدمه	۱
۱-۱- مرور تجربه‌ی سایر کشورها	۲
۱-۱-۱- نیوزلند	۲
۱-۱-۲- کانادا	۴
۱-۱-۳- آمریکا	۵
۱-۱-۴- آلمان	۸
۱-۱-۵- استرالیا	۹
۱-۱-۶- ایتالیا	۹
۱-۱-۷- ژاپن	۱۰
۱-۱-۸- انگلستان	۱۱
۱-۱-۹- ترکیه	۱۲
۱-۱-۱۰- اسپانیا	۱۳
۱-۱-۱۱- سوئد	۱۳
۲-۱- تاریخچه‌ی آمارگیری هزینه و درآمد در ایران	۱۴
۲-۱-۱- تاریخچه‌ی روش نمونه‌گیری هزینه و درآمد خانوار ایران از ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۶	۱۴
نمونه‌گیری فضایی از داده‌های طرح هزینه و درآمد	۱۷
۲-۱- مرور مفاهیم آمار فضایی	۱۸
۲-۲- مرور برخی روش‌های کاربردی نمونه‌گیری فضایی	۲۳
۲-۲-۱- طرح نمونه‌گیری بهینه‌ی فضایی برای آمارگیری‌های اجتماعی	۲۴
۲-۲-۲- نمونه‌گیری فضایی برای آمارگیری‌های ویژگی‌های جمعیتی و سلامتی	۳۲
۲-۲-۳- ارائه‌ی برآوردهای طرح پایه مبتنی بر بهینه‌سازی طبقه‌بندی فضایی با استفاده از خطای پیشگویی	۳۴
۳-۲- مطالعه‌ی شبیه‌سازی شناسایی همبستگی فضایی با استفاده از همبستگی پیرسون	۴۲
۳-۲-۱- نتیجه‌ی شبیه‌سازی	۴۳
۳-۲-۲- بررسی همبستگی فضایی داده‌های شهر تهران	۴۵
۳-۲-۵- طبقه‌بندی فضایی بهینه‌ی آمارگیری هزینه و درآمد با استفاده از خطای پیشگویی	۵۱
۳-۲-۶- طبقه‌بندی بهینه‌ی فضایی در استان‌ها	۵۴
۳-۲-۱-۱- استان تهران	۵۵

۵۷	۲-۶-۲- استان خوزستان.....
۵۷	۲-۶-۳- استان سیستان و بلوچستان.....
۵۸	۲-۷- بحث و نتیجه‌گیری.....
۶۱	به کارگیری نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار در طراحی آمارگیری هزینه و درآمد خانوار.....
۶۱	۱-۳- مقدمه.....
۶۲	۲-۳- نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار (روش مک اینتایر).....
۶۴	۳-۳- نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار در جوامع متناهی.....
۶۵	۳-۴- روش نمونه‌گیری در آمارگیری هزینه و درآمد خانوار سال ۱۳۹۷.....
۶۶	۳-۵- انتخاب خوشه‌ها به روش نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار.....
۶۶	۳-۵-۱- رتبه‌بندی خوشه‌ها.....
۶۸	۳-۶- کارایی نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار در آمارگیری هزینه و درآمد خانوار بر اساس مطالعه‌ی شبیه‌سازی.....
۷۱	مروری بر طرح‌های انجام‌شده در خصوص تغییر شیوه‌ی اطلاع‌گیری طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار در ایران.....
۷۱	۴-۱- پیشینه‌ی مطالعات پژوهشکده‌ی آمار در گردآوری داده‌ها به روش ثبت توسط خانوار.....
۷۸	۴-۲- آزمایش طرح شیوه‌ی جدید اطلاع‌گیری طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار ۱۳۸۷.....
۷۸	۴-۲-۱- مشخصات طرح.....
۸۵	۴-۳- اجرای آزمایشی روش ثبتی در بین کارکنان منتخب مرکز آمار ایران و دفاتر آمار و اطلاعات استانداری‌ها.....
۸۶	۴-۳-۱- مشخصات کلی طرح.....
۹۶	۴-۴- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۹۹	استفاده از پرسش‌نامه‌ی خردشده در طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار.....
۹۹	۵-۱- مقدمه.....
۱۰۰	۵-۲- خرد کردن پرسش‌نامه.....
۱۰۲	۵-۳- مطالعات گذشته.....
۱۰۴	۵-۴- خرد کردن پرسش‌نامه طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار.....
۱۰۴	۵-۴-۱- ضرورت خرد کردن پرسش‌نامه طرح.....
۱۰۶	۵-۴-۲- روش مورد استفاده برای خرد کردن پرسش‌نامه طرح هزینه و درآمد خانوار.....
۱۰۹	۵-۴-۳- ارزیابی روش مورد استفاده برای خرد کردن پرسش‌نامه.....
۱۱۵	۵-۵- نتیجه‌گیری و موضوعات پیش‌رو.....
۱۱۷	پیوست‌ها.....
۱۲۱	مرجع‌ها.....
۱۲۵	واژه‌نامه.....

فهرست جدول‌ها

- جدول ۲-۱- نتایج برآورد پارامترها در ۱۰۰ بار شبیه‌سازی ۴۴
- جدول ۲-۲- آماره‌های موران در شهر تهران ۴۵
- جدول ۲-۳- آماره‌های موران به‌ازای شعاع‌های همسایگی در شهر تهران ۴۶
- جدول ۲-۴- آماره‌های موران به‌ازای k نزدیک‌ترین همسایگی ۴۶
- جدول ۲-۵- آماره‌های موران موضعی در شهر تهران ۴۷
- جدول ۲-۶- آماره‌ی موران با در نظر گرفتن چهار نزدیکترین همسایگی ۴۹
- جدول ۲-۷- آماره‌ی موران در هر ناحیه برای نقاط با فاصله‌ی بیش از ۵ ..... ۴۹
- جدول ۲-۸- کارایی نمونه‌گیری فضایی نسبت به نمونه‌گیری تصادفی ساده برای شبکه‌ها و میزان همبستگی فضایی
مختلف ۵۴
- جدول ۲-۹- مقادیر آماره‌ی موران درآمد ۵۵
- جدول ۲-۱۰- برآورد پارامترهای نیم‌تغییر نگار نمایی به داده‌های استان تهران به تفکیک سال ۵۶
- جدول ۲-۱۱- برآورد پارامترهای نیم‌تغییر نگار نمایی به داده‌های استان خوزستان به تفکیک سال ۵۷
- جدول ۲-۱۲- برآورد پارامترهای نیم‌تغییر نگار نمایی به داده‌های استان سیستان و بلوچستان به تفکیک سال ۵۷
- جدول ۳-۱- همبستگی درآمد مورد انتظار برآوردشده و متغیرهای کلیدی آمارگیری هزینه و درآمد خانوار ۶۷
- جدول ۳-۲- کارایی نسبی نمونه‌گیری مجموعه‌ی رتبه‌دار نسبت به نمونه‌گیری تصادفی ساده در برآورد میانگین
متغیرهای کلیدی آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۷ ..... ۶۹
- جدول ۴-۱- درصد خانوارهای استان برحسب میزان همکاری تا پایان طرح ۸۰
- جدول ۴-۲- تعداد سطرهای تکمیل‌شده در شیوه‌ی جدید و مقایسه با نمونه‌های همان ماه استان‌های متناظر ۸۴
- جدول ۴-۳- فراوانی کدهای درج‌شده به تفکیک کدهای ۶ رقمی تا یک رقمی در مناطق روستایی هر استان ۸۵
- جدول ۴-۴- فراوانی کدهای درج‌شده به تفکیک کدهای ۶ رقمی تا یک رقمی در مناطق شهری هر استان ۸۵
- جدول ۴-۵- اندازه نمونه به تفکیک طبقات ۸۷
- جدول ۴-۶- نرخ پاسخ‌دهی به تفکیک طبقات ۸۸
- جدول ۴-۷- علت عدم تکمیل پرسشنامه توسط خانوارهای نمونه ۸۸
- جدول ۴-۸- انواع اقلام نامتناسب با بخش ۹۰
- جدول ۴-۹- اقلام نامتناسب با بخش به ترتیب بیشترین فراوانی ۹۰
- جدول ۴-۱۰- توزیع خانوارها برحسب تعداد سطرهای شرح نامتناسب با کدگذاری ۹۱
- جدول ۴-۱۱- فهرست اقلام نامناسب به منظور کدگذاری ۹۲

- جدول ۴-۱۲- تعداد سطرهایی که تنها ستون تعداد برای آنها تکمیل شده است..... ۹۴
- جدول ۴-۱۳- نحوه تکمیل بخش‌های ب، ج و د ۹۴
- جدول ۵-۱- متوسط تعداد سطرهای تکمیل شده توسط خانوارها ۱۰۵
- جدول ۵-۲- نتایج برازش مدل رگرسیونی ۱۰۸
- جدول ۵-۳- ضریب تغییرات و MSE برآورد میانگین انواع هزینه با استفاده از روش خرد کردن..... ۱۱۰
- جدول ۵-۴- ویژگی‌های خانوارهای بدون هزینه بهداشت و درمان در طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار سال ۱۳۹۶ ..... ۱۱۲
- جدول ۵-۵- متغیرهای تأثیرگذار بر صفر بودن هزینه بهداشت و درمان خانوار بر اساس داده‌های کامل طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار سال ۱۳۹۶ ..... ۱۱۳

فهرست شکل‌ها

- شکل ۲-۱- پراکندگی داده‌ها بر حسب معنی‌داری آماره‌ی موران موضعی در شهر تهران..... ۴۸
- شکل ۲-۲- ناحیه‌بندی شهر تهران بر اساس میزان آماره‌ی موران موضعی..... ۴۸
- شکل ۲-۳- نمودار حسابی اجاره بها و درآمد..... ۵۰
- شکل ۲-۴- تغییرنگار درآمد..... ۵۰
- شکل ۲-۵- داده‌های واقعی، مقادیر پیشگویی تولیدشده در شبیه‌سازی و طبقه‌بندی نهایی شهر تهران..... ۵۱
- شکل ۲-۶- داده‌های واقعی، مقادیر پیشگویی تولیدشده در شبیه‌سازی و طبقه‌بندی نهایی استان تهران در سال ۹۴... ۵۶
- شکل ۵-۱- اجزای پرسش‌نامه خردشده..... ۱۰۲
- شکل ۵-۲- الگوی خرد کردن پرسش‌نامه..... ۱۰۳
- شکل ۵-۳- درصد بخش‌های تکمیل‌شده‌ی پرسش‌نامه‌ی خردشده‌ی طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار..... ۱۰۷
- شکل ۵-۴- برآورد حاصل از داده‌های کامل طرح هزینه و درآمد خانوار و برآوردهای حاصل از خرد کردن پرسش‌نامه (بر حسب ریال)..... ۱۱۱
- شکل ۵-۵- اریبی نسبی میانگین برآورد حاصل از خرد کردن پرسش‌نامه نسبت به میانگین حاصل از داده‌های کامل..... ۱۱۱

مقدمه

آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار یکی از آمارگیری‌های مهمی است که هر ساله توسط مرکز آمار ایران انجام می‌شود. این طرح آمارگیری با سابقه‌ای بیش از ۵۰ سال در مرکز آمار ایران انجام می‌شود و اطلاعات وسیعی در حوزه‌ی الگوی مصرف، هزینه و درآمد، و تسهیلات و امکانات خانوارها فراهم می‌کند. استفاده‌ی وسیع و روزافزون از نتایج این آمارگیری توسط سیاستمداران و پژوهشگران در حوزه‌های مختلف از جمله اقتصادی و اجتماعی، آن را به طرحی چندمنظوره تبدیل کرده است. با توجه به این که شیوه‌ی فعلی گردآوری داده‌ها مستلزم صرف زمان و هزینه‌ی بسیار بالا است، همین امر ایجاب می‌کند که شیوه‌ی گردآوری داده‌ها در این طرح مورد بازنگری و بررسی بیشتر قرار گیرد. از این‌رو در این پژوهش شیوه‌ی نمونه‌گیری در این طرح مورد بررسی و روش‌های نمونه‌گیری فضایی و نمونه‌گیری از مجموعه‌های رتبه‌دار مورد مطالعه قرار می‌گیرند تا در صورت امکان روشی پیشنهاد شود که با حفظ تعداد نمونه منجر به افزایش دقت شود. علاوه بر شیوه‌ی نمونه‌گیری، پرسشنامه‌ای که در آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار تکمیل می‌شود در بردارنده‌ی ۱۲۰۰ قلم است و در ۶۲ صفحه تنظیم شده است. تکمیل دقیق این پرسشنامه بیش از سه ساعت به طول می‌انجامد و یادآوری تفصیلی همه‌ی اقلام برای پاسخگو دشوار است. بنابراین جنبه‌ی دیگری که در این پژوهش مورد بررسی قرار می‌گیرد، شیوه‌ی تکمیل اطلاعات با استفاده از پرسشنامه‌ی خردشده^۱ است. در ادامه ضمن مرور مختصر بر تاریخچه‌ی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار مشخصات کلی طرح نیز معرفی می‌شوند. همچنین آمارگیری از هزینه و درآمد برخی کشورها نیز به‌صورت کلی مرور می‌شوند. فصل دوم به نمونه‌گیری فضایی اختصاص یافته است. فصل سوم به نمونه‌گیری از مجموعه‌های رتبه‌دار، فصل چهارم به مرور فعالیت‌های انجام‌شده در خصوص روش‌های مختلف تکمیل پرسشنامه و فصل پنجم به بررسی روش پرسشنامه‌ی خردشده اختصاص یافته است.

---

^۱ Split Questionnaire

۱-۱- مرور تجربه‌ی سایر کشورها

در این بخش مرور مختصری بر کلیات آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار در کشورهای نیوزلند، کانادا، آمریکا، آلمان، ایتالیا، استرالیا، ژاپن، انگلستان، ترکیه، اسپانیا و سوئد ارائه می‌شود. لازم به ذکر است عنوان طرح و اهداف آن در کشورهای مختلف متفاوت است و در برخی از آن‌ها آمارگیری جمع‌آوری اطلاعات هزینه‌ای مستقل از آمارگیری مربوط به درآمد انجام می‌شود.

۱-۱-۱- نیوزلند

نام طرح: آمارگیری اقتصادی خانوار (HES)

در آمارگیری (HES) اطلاعات درآمدی، پس‌انداز و اطلاعات هزینه‌ای خانوار و افراد به‌همراه اطلاعات جمعیتی گردآوری می‌شود. هدف کلی بخش هزینه‌ی طرح آمارگیری اقتصادی خانوار در سه بخش کلی خلاصه می‌شود که شامل (۱) فراهم کردن اطلاعات هزینه‌ای مورد نیاز در محاسبه‌ی ^۲CPI برای سال‌هایی که اصلاحیه صورت گرفته است، (۲) فراهم کردن آمار هزینه جهت استفاده در سیستم حساب‌های ملی، و (۳) تهیه‌ی شاخص کلی استانداردهای زندگی نیوزلندی‌ها است. طرح آمارگیری اقتصادی خانوار در سال ۱۹۷۰، توسعه داده شد و تا سال ۱۹۹۸ به‌صورت سالانه و پس از ماه جون ۲۰۰۱ به‌صورت سه سالانه اجرا شد. اطلاعات برای ۳۰۰۰ خانوار گردآوری می‌شده است. این طرح بار پاسخگویی بالایی به همراه داشته است و تکمیل هر پرسشنامه در حدود یک ساعت و نیم به طول می‌انجامیده است. در این طرح اطلاعات خانوارها در قالب دو پرسشنامه «مشخصات جمعیت شناختی خانوار» و پرسشنامه‌ی «هزینه‌های خانوار» گردآوری می‌شود. این دو فرم با مصاحبه‌ی چهره به چهره تکمیل می‌شود و علاوه بر آن دو پرسشنامه‌ی دیگر در اختیار هر فرد واجد شرایط در خانوار قرار می‌گیرد. این دو پرسشنامه مربوط به درآمد و هزینه‌های فردی است که به مدت دو هفته برای تکمیل نزد فرد باقی می‌ماند. در پرسشنامه‌ی هزینه‌های خانوار معمولاً اطلاعات مربوط به هزینه‌های معمول مانند رهن، اجاره‌بها، هزینه‌ی تلفن یا هزینه‌های کلان مانند هزینه‌ی خرید کالاهای بادوام ثبت می‌شوند. در پرسشنامه‌ی هزینه‌های روزانه، تمام هزینه‌هایی که فرد در طی دو هفته انجام می‌دهد ثبت می‌شود. به دلیل زمان بر بودن تکمیل پرسشنامه، معمولاً افراد پرمشغله حاضر به صرف چنین زمانی برای پر کردن پرسشنامه نیستند و در نتیجه اطلاعات گردآوری‌شده از نرخ پاسخ بالایی برخوردار نیستند. بنابراین در سال ۲۰۰۳ اداره‌ی آمار نیوزلند به این فکر افتاد که با یک نیازسنجی از کاربران طرح، تغییراتی در جهت توسعه‌ی مجدد آن ایجاد کند. در نتیجه از کاربران طرح خواسته شد تا با توجه به محدودیت‌های موجود از جمله محدودیت زمان، کاهش نرخ پاسخگویی، بودجه و منابع در دسترس، نیازهای خود مبنی بر هدف اصلی اجرای طرح را تعیین کنند و اطلاعات کلیدی مورد نیاز با ذکر اولویت و یادآوری مطالب عنوان‌نشده را تا تاریخ معین به مرکز آمار نیوزلند ارائه کنند.

^۲ Consumers Price Index

با توجه به این که نحوه‌ی کاربست داده‌ها در طی زمان تغییر می‌کند، توسعه‌ی مجدد طرح شامل بازنگری اهداف آمارگیری اقتصادی خانوار می‌شود. این بررسی یکی از معدود طرح‌هایی است که اطلاعات درآمدی خانوار را به صورت سالانه داراست و این اطلاعات به منظور مدل‌بندی مالیات، مطالعات پس‌انداز و ثروت و مطالعات درآمد‌های پائین صورت می‌گیرد. به طور کلی چهار مرحله برای بازنگری طرح در نظر گرفته شد. مرحله‌ی اول تعیین نیازهای کاربران طرح (تا آخر اکتبر ۲۰۰۳ انجام شد)، مرحله‌ی دوم تعیین محتوا و روش نمونه‌گیری و تعیین اندازه‌ی نمونه تا مارچ ۲۰۰۴، مرحله‌ی سوم شامل تغییر پرسشنامه از کاغذی به کامپیوتری توسعه‌ی پرسشنامه‌ی ۲۰۰۵-۲۰۰۶ و مرحله‌ی چهارم توسعه‌ی فرایند است. اگر چه توسعه‌ی پرسشنامه‌ی کامپیوتری هزینه‌ی بالایی دارد اما هزینه‌ی اجرای طرح را کاهش می‌دهد و دستاوردهای بیشتری در خصوص افزایش کیفیت داده‌ها و کارایی عملکرد و بهینه‌سازی برنامه‌ی زمان‌بندی دارد. به عنوان نمونه داده‌آمایی در زمان مصاحبه انجام می‌شود و علاوه بر آن برخی ادیت‌ها و رفع خطاها در زمان مصاحبه مشخص و اصلاح می‌شوند. پس از بازنگری طرح برای همه‌ی پرسشنامه‌ها فرم الکترونیکی در نظر گرفته شده است به جز پرسشنامه‌ی یادداشت روزانه^۳ که برای تکمیل نزد افراد باقی می‌ماند. تغییر پرسشنامه‌ی کاغذی به کامپیوتری در کشورهای آمریکا و انگلستان و استرالیا انجام شده است. پرسشنامه‌ی هزینه‌ای خانوار اطلاعاتی در مورد هزینه‌های منظم خانوار مانند رهن، اجاره، تلفن و خریدهای بزرگ مانند خرید کالاهای بادوام را شامل می‌شود. در یادداشت روزانه، لازم است فرد همه‌ی اطلاعات مربوط به کلیه‌ی هزینه‌های پرداخت شده در طی دو هفته‌ای که پرسشنامه را در اختیار داشته است، را ثبت نماید. به دلیل طولانی بودن پرسشنامه و زمان بر بودن تکمیل آن، برخی از هزینه‌ها فقط در صورتی ثبت می‌شوند که از حد معینی بیشتر باشند، به عنوان نمونه برای مواردی از قبیل هزینه‌ی نگهداری خانه یا بازسازی اگر هزینه از ۲۰۰ دلار بیشتر باشد ثبت می‌شود، دوره‌ی یادآوری هزینه‌های کالاهای بادوام معمولاً ۱۲ ماهه است.

از سال ۲۰۰۷/۲۰۰۸، بخش درآمد مربوط به آمارگیری اقتصادی خانوار در سال‌های بین اجرای طرح کامل آمارگیری اقتصادی خانوار اجرا می‌شود که شامل پرسشنامه‌های ویژگی‌های خانوار، پرسشنامه‌ی درآمدی و پرسشنامه‌ی کوتاه‌شده‌ی هزینه‌ای است.

در خصوص تعیین محتوا، درخواست‌هایی مبنی بر کافی نبودن اطلاعات درآمدی سه‌سالانه برای بررسی برخی تغییرات و سیاست‌گذاری‌ها مطرح شد. این در حالی است که داده‌های هزینه که سه‌سالانه جمع‌آوری می‌شوند برای محاسبه‌ی ضریب اهمیت کالاها در CPI و استفاده در حساب‌های ملی کافی هستند. بنابراین ایده‌های مختلفی در مورد اجرای طرح به گونه‌ای که اطلاعات کافی در حوزه درآمد و هزینه جمع‌آوری شوند، مطرح شد. در حال حاضر آمارگیری مربوط به هزینه‌های خانوار به صورت سه سالانه و آمارگیری درآمد به صورت سالانه انجام می‌شود.

طرح نمونه‌گیری مورد استفاده در هر دو طرح کامل آمارگیری اقتصادی خانوار و طرح درآمدی، طرح طبقه‌ای دو مرحله‌ای است. طبقه‌بندی بر اساس نواحی جغرافیایی، شهری/روستایی، توزیع قومیتی و ویژگی‌های اجتماعی-

^۳ Diary

اقتصادی صورت می‌گیرد. خانوارها به روش تصادفی نمونه‌گیری می‌شوند و در طرح کامل تقریباً ۵,۰۰۰ خانوار نمونه انتخاب می‌شوند.

۱-۱-۲- کانادا

نام طرح: آمارگیری مخارج خانوار Survey of Household Spending (SHS)

هدف اصلی طرح، به دست آوردن اطلاعات جزئی در مورد مصرف خانوار و اطلاعات کلی در مورد ویژگی‌های محل سکونت و امکانات خانوار است. بنابراین این طرح، اطلاعات هزینه‌ی خانوار، درآمد سالانه اعضای خانوار، ویژگی‌های جمعیتی خانوار و ویژگی‌های محل سکونت و اطلاعاتی در مورد تجهیزات در اختیار خانوار (مانند تجهیزات الکترونیکی و ارتباطی) را گردآوری می‌کند. داده‌های SHS در مرکز آمار کانادا توسط سیستم حساب‌های ملی به ویژه برای محاسبه GDP^۴ مورد استفاده قرار می‌گیرند. این داده‌ها همچنین جهت به‌روز کردن وزن‌های سبد مصرفی خانوار در محاسبه‌ی CPI مورد استفاده واقع می‌شوند. به‌علاوه بسیاری از دپارتمان‌های دولتی استانی و فدرال و شهرداری‌ها از این اطلاعات برای توسعه‌ی برنامه‌ها و سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی استفاده می‌کنند. همچنین گروه‌های مختلفی از این داده‌ها برای اشاره به عادات مصرف کانادایی‌ها به‌طور مستقیم و غیر مستقیم استفاده می‌کنند. دوره‌ی گردآوری داده‌ها از ژانویه تا دسامبر سال مرجع است. به این ترتیب که واحدهای نمونه سال در دوازده ماه توزیع شده‌اند و گردآوری اطلاعات در هر سال از دوم ژانویه تا پایان دسامبر به‌صورت ماهانه انجام می‌شود.

اجرای طرح هر ساله در ۱۰ استان کانادا و به‌صورت یک سال در میان در قلمروها اجرا می‌شود. فرایند گردآوری داده‌ها در طول سال به‌صورت مستمر انجام می‌شود و شامل یک پرسشنامه با دوره‌های یادآوری یک ماه، سه ماه، دوازده ماه، یا آخرین پرداخت، و فرم یادداشت‌های روزانه در مورد هزینه‌ها است که خانوار نمونه به‌مدت دو هفته بعد از انجام مصاحبه آن را تکمیل می‌کند. به‌طور کلی دوره‌ی یادآوری‌های طولانی‌تر در مورد کالاهای گران‌تر که به فراوانی و به‌طور منظم خرید می‌شوند به کار می‌رود. تکمیل پرسشنامه به‌صورت CAPI^۵ برای گردآوری اطلاعاتی از این دست مورد استفاده قرار می‌گیرد. همچنین دوره‌های مرجع کوتاه‌تر مربوط به کالاها و خدمات ارزان‌تر هستند که به فراوانی و در فواصل منظم تهیه می‌شوند. یادداشت‌های روزانه برای گردآوری اطلاعات در مورد هزینه‌های با فراوانی بیشتر و اهمیت کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد زیرا امکان به یادآوردن آنها در زمان مصاحبه دشوار است. در هر خوشه‌ی نمونه، زیرنمونه‌ای از خانوارهای انتخابی یادداشت روزانه را تکمیل می‌کنند که پس از انجام مصاحبه با خانوارها، واحدهای نمونه جهت تکمیل یادداشت روزانه انتخاب می‌شوند و از آن‌ها خواسته می‌شود که هزینه‌های اعضای خانوار را به مدت دو هفته از روز بعد از مصاحبه ثبت کنند. چند روز پس از مصاحبه طی یک تماس تلفنی با خانوار، به سؤالات احتمالی وی در مورد چگونگی تکمیل پرسشنامه پاسخ داده می‌شود. پس از اتمام دو هفته، مأمور آمارگیری جهت دریافت یادداشت روزانه و کمک به

^۴ Gross Domestic Product

^۵ Computer Assisted Personal Interviewing

خانوار جهت تکمیل هزینه‌های فراموش‌شده، به محل سکونت خانوار مراجعه می‌کند. همچنین درآمد خانوار برای SHS با پیوند دادن اطلاعات مالیاتی درامدی (حاصل از اطلاعات Canada Revenue Agency) به هر فرد ۱۶ ساله و بیشتر در خانوار صورت می‌پذیرد. استفاده از روش CAPI برای گردآوری داده‌ها از سال ۲۰۰۶ و به‌کارگیری یادداشتهای روزانه از سال ۲۰۱۰ آغاز شده است. در نتیجه استفاده از یادداشتهای روزانه، دوره‌ی مرجع برای بسیاری از هزینه‌ها کاهش یافت و گردآوری داده‌ها به‌صورت مستمر در کل سال صورت گرفت. طبیعتاً این تغییرات باعث ایجاد شکست در سری زمانی شده و مقایسه با سال‌های قبل از آن باید با احتیاط کامل صورت پذیرد. علاوه بر آن در سال ۲۰۱۰ محتوای طرح نیز به‌منظور کاهش زمان مصاحبه مورد بررسی مجدد قرار گرفته است و از این سال داده‌های مربوط به درآمد و مالیات بر درآمد، به‌طور عمده، از دستگاه‌های اجرایی تأمین شدند.

طرح نمونه‌گیری در ۱۰ استان طرح طبقه‌بندی دو مرحله‌ای است. در مرحله‌ی اول از مناطق جغرافیایی (خوشه‌ها) نمونه‌هایی انتخاب می‌شود. سپس در مرحله‌ی دوم، فهرستی از تمام واحدهای مسکونی در خوشه‌ی انتخابی در مرحله‌ی اول آماده، و نمونه‌ای از واحدهای مسکونی داخل هر خوشه انتخاب می‌شود. خانوارهای ساکن در این واحدهای مسکونی، در صورتی که متعلق به جامعه‌ی هدف باشند، خانوارهای نمونه را تشکیل می‌دهند.

شایان ذکر است SHS با هدف کاهش هزینه‌های اجرا، بخشی از واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول مربوط به طرح نیروی کار را مورد استفاده قرار می‌دهد. با این حال، واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی آخر - خانوارها - در دو طرح متفاوت هستند.

۱-۱-۳- آمریکا

نام طرح: آمارگیری هزینه‌های مصرف‌کننده Consumer Expenditure Survey (CES)

هدف از اجرای آمارگیری CES تهیه‌ی مبنایی برای تجدید نظر در وزن‌ها و قیمت‌های وابسته به آن در طرح شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI)، و همچنین تهیه‌ی اطلاعات جزئی و به‌هنگام برای بررسی الگوی مصرف و هزینه‌ی خانوارهاست.

اولین آمارگیری هزینه‌ی طی سال‌های ۱۸۹۱-۱۸۸۸ به‌منظور مطالعه‌ی الگوی مصرف کارگران به‌عنوان مؤلفه‌های هزینه‌های تولید اجرا شده است. در پاسخ به تغییرات سریع قیمت قبل از قرن ۲۰، در سال ۱۹۰۱، دومین آمارگیری اجرا شده است. سومین آمارگیری در سال ۱۹۱۹-۱۹۱۷ با هدف تهیه‌ی وزن‌ها برای محاسبه‌ی شاخص هزینه‌ی زندگی که در حال حاضر به شاخص قیمت مصرف‌کننده (CPI) معروف است، اجرا شده است. آمارگیری‌های متعدد دیگری هر ۱۰ سال با تغییراتی اجرا شده است که در نهایت در سال ۱۹۶۱-۱۹۶۰ هفتمین آمارگیری تحت عنوان آمارگیری از هزینه‌های مصرف‌کننده (CES) در نقاط شهری و روستایی با هدف تهیه‌ی مبنایی برای تجدید نظر در وزن‌های CPI اجرا شد. همچنین در سال ۱۹۷۳-۱۹۷۲ تغییراتی در نحوه‌ی اجرا و گردآوری داده انجام شد. آمارگیری CES شامل دو آمارگیری یکی آمارگیری فصلی از طریق مصاحبه با خانوار و دیگری آمارگیری بر اساس دفترچه یادداشت هزینه‌های روزانه، هر یک با پرسشنامه‌ی مجزا و نمونه‌های مستقل است.

آمارگیری فصلی از طریق مصاحبه با خانوار و به صورت چرخشی انجام می‌شود که در آن هر واحد نمونه هر سه ماه یک‌بار (هر فصل) در طول چهار فصل متوالی آمارگیری می‌شود و پس از چهارمین مصاحبه، واحد نمونه از آمارگیری حذف می‌شود و با یک واحد نمونه‌ی جدید جایگزین می‌شود. به طور متوسط ۲۵ درصد نمونه‌ها در هر فصل جدید می‌شوند. به طور متوسط ۶۰ دقیقه برای انجام مصاحبه و تکمیل پرسشنامه زمان لازم است. در اولین مصاحبه، اطلاعات مربوط به ویژگی‌های جمعیتی و خانوار و کالاهای باداوم و اموال هر واحد مصرف‌کننده گردآوری می‌شود. همچنین اطلاعات هزینه‌ای در این مرحله از مصاحبه، با استفاده از زمان یادآوری یک ماهه گردآوری می‌شود. در دومین مصاحبه از چهارمین مصاحبه، پرسشنامه‌ی مشابه برای گردآوری اطلاعات هزینه‌ای هر فصل استفاده می‌شود. داده‌های گردآوری‌شده در این پرسشنامه‌ها که بر اساس مؤلفه‌های هزینه‌ای اصلی (به‌عنوان مثال، مسکن، حمل و نقل، دارو و تحصیل) تنظیم شده است، پایه و مبنای برآورد هزینه‌های حاصل از آمارگیری مصاحبه با خانوار است. حقوق و دستمزد و اطلاعات دیگر در مورد اشتغال هر عضو واجد شرایط خانوار نیز گردآوری می‌شود. اطلاعات هزینه‌ای بر اساس دو نوع سؤال پرسیده می‌شود. اولین سؤالات مربوط به ماه خرید هزینه‌های گزارش‌شده و دومین سؤال مربوط به میزان هزینه‌ی فصلی است. در آخرین مصاحبه، یک مکمل اطلاعات سالانه برای تهیه‌ی نقشه‌ی مالی واحد نمونه استفاده می‌شود. این نقشه شامل اطلاعاتی در مورد درآمد یک مصرف‌کننده، جبران بیکاری، سود سهام، املاک و مستغلات است که زمان یادآوری ۱۲ ماه، تنها برای اطلاعات درآمد و دارایی در نظر گرفته می‌شود. از اوایل ماه آوریل ۲۰۰۳، به منظور کاهش بار مصاحبه‌ی میدانی، مصاحبه‌ی هزینه‌ی مصرف‌کننده از طریق مصاحبه‌ی رایانه‌یاری (CAPI) گردآوری می‌شود. این روش گردآوری داده امکان قابلیت پُرش از سؤال، کاهش زمان پردازش داده، اجرای کدگذاری برخی از هزینه‌ها از طریق انتخاب از فهرست‌های قبلاً تعیین‌شده، و همچنین کارهایی از جمله تغییر، نگهداشت و اصلاح داده‌ها را فراهم می‌آورد. فایل داده‌های ماهانه سپس با پایگاه داده‌های فصلی ترکیب می‌شود و یک بازنگری مجدد و کلی روی داده‌ها صورت می‌پذیرد. سه نوع تعدیل شامل جانه‌ی، تخصیص و تعدیل زمان روی داده‌های این آمارگیری صورت می‌پذیرد. جانه‌ی برای داده‌های گم‌شده و ناسازگار صورت می‌پذیرد. پرسشنامه‌ی آمارگیری مصاحبه هر ۲ سال یک‌بار برای ثبت محصولات و خدمات جدید بازنگری می‌شود.

آمارگیری بر اساس دفترچه‌ی روزانه به وسیله‌ی واحدهای نمونه برای ۲ دوره‌ی یک هفته‌ای متوالی گردآوری می‌شود. در ابتدا ضمن تشکر از پاسخ‌دهندگان، موارد استفاده از اطلاعات به‌طور خلاصه توضیح داده شده است. نمونه‌ها در یک دوره‌ی ۱۲ ماه آمارگیری می‌شوند. در مورد آمارگیری روزانه که بر اساس دفترچه یادداشت روزانه است، تقریباً ۲۵ دقیقه طول می‌کشد ۳ ملاقات برای مصاحبه و گردآوری اطلاعات جمعیت‌شناختی و توجیه پاسخگو برای نحوه‌ی تکمیل اطلاعات روزانه، صورت می‌پذیرد و پیش‌بینی می‌شود پاسخگو در هر روز ۱۵ دقیقه برای تکمیل دفترچه یادداشت وقت بگذارد. ابتدا دفترچه‌ی اول به خانوار تحویل داده می‌شود. پس از یک هفته دفترچه‌ی تکمیل‌شده‌ی اول جمع‌آوری و دومین دفترچه در اختیار خانوار قرار می‌گیرد. هدف اصلی آمارگیری با استفاده از دفترچه‌ی روزانه، تهیه‌ی داده‌های هزینه‌ای است که اقلام آن کوچک و دفعات خرید آن زیاد است به گونه‌ای که به دلیل تعدد و یا کم ارزش بودن آن‌ها یادآوری آن‌ها سخت است. این اقلام شامل هزینه‌های خوراکی و آشامیدنی‌های مصرف‌شده در خانه و رستوران، خدمات و اداره‌ی منزل، داروهای بدون تجویز پزشک و خدمات و محصولات مراقبت‌های شخصی، لباس، کفش و ... است. آمارگیری دفترچه‌ی روزانه تنها محدود به این نوع از هزینه‌ها نمی‌شود بلکه شامل همه‌ی هزینه‌هایی است که واحد نمونه در هفته آمارگیری

متحمل می‌شود. هزینه‌هایی که مربوط به قسط و نسیه است، به حساب نمی‌آیند. دو نوع پرسشنامه‌ی مجزا برای گردآوری داده‌های دفترچه یادداشت روزانه استفاده می‌شود؛ (۱) پرسشنامه‌ی ویژگی‌های خانوار و (۲) پرسشنامه‌ی ثبت هزینه‌های روزانه. در پرسشنامه‌ی ویژگی‌های خانوار اطلاعات مربوط به سن، جنس، نژاد، وضع زناشویی، ترکیب خانوار و اطلاعات مربوط به تجربه‌ی کاری و درآمد هر عضو واحد نمونه جمع‌آوری می‌شود (داده‌های این پرسشنامه با اطلاعات پرسشنامه‌ی مربوط به آمارگیری فصلی که از طریق مصاحبه‌صورت می‌گیرد پیوند داده می‌شود تا پایگاه کامل از هزینه‌ها به همراه ویژگی‌های جمعیتی مصرف‌کننده وجود داشته باشد). ثبت هزینه‌های روزانه به صورت خوداظهاری است، به گونه‌ای که پاسخگو همه‌ی هزینه‌های مربوط به دو دوره‌ی یک هفته‌ای متوالی را ثبت می‌کند. داده‌های گردآوری‌شده در هر هفته به‌طور آماری مستقل است. دفترچه به تفکیک روز خرید و چهار طبقه‌بندی کالا و خدمات، غذای خارج از منزل، غذای در منزل، پوشاک و سایر کالا و خدمات، طراحی شده است. گردآوری داده‌های مربوط به آمارگیری دفترچه‌ی هزینه‌ها به گونه‌ای است که در ابتدای دوره‌ی دو هفته‌ای گردآوری داده‌ها، مصاحبه‌گرهای اداره‌ی سرشماری آمریکا (از ژانویه ۲۰۰۴ با استفاده از ابزار CAPI، اطلاعات مربوط به ویژگی‌های جمعیتی اعضای هر واحد نمونه را گردآوری می‌کنند (با استفاده از روش CAPI زمان مصاحبه از ۹۰ دقیقه به ۶۵ دقیقه کاهش یافت). در همین زمان، مصاحبه‌گر، پرسشنامه‌های دفترچه‌ی هزینه‌ها را در اختیار خانوار قرار می‌دهد تا هزینه‌های مربوط به یک هفته را در طول هفته ثبت کند و در پایان هفته‌ی اول، مصاحبه‌گر به گردآوری دفترچه‌ها، چک کردن اطلاعات، پاسخ به سؤالاتی که ممکن است مصاحبه‌شوندگان داشته باشند، می‌پردازد و دومین پرسشنامه را برای تکمیل اطلاعات مربوط به هفته‌ی دوم در اختیار خانوار قرار می‌دهد و در پایان هفته‌ی دوم برای جمع‌آوری دفترچه‌ها و چک کردن اطلاعات مجدداً مراجعه می‌کند. اطلاعات سه ماهه‌ی داده‌های مربوط به دفترچه‌ی هزینه‌ها به فایل داده‌های فصلی تبدیل می‌شود.

برای هر دوره‌ی طرح مصاحبه با خانوار و تکمیل دفترچه هزینه‌های روزانه، برنامه‌ی مصاحبه‌ی مجدد برای ۹ درصد خانوارها اجرا می‌شود که عملکرد مصاحبه‌گرهای مستقل و عملکرد روش گردآوری داده‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهد.

طرح نمونه‌گیری مورد استفاده در CES، طرح طبقه‌بندی دو مرحله‌ای است. شهرستان‌ها (در برخی موارد مجموعه‌ای از شهرستان‌ها) واحدهای نمونه‌گیری مرحله اول را تشکیل می‌دهند و در دو طبقه‌ی شهری و روستایی قرار می‌گیرند. در مرحله دوم، واحدهای مسکونی نمونه به روش سیستماتیک انتخاب می‌شوند.

نام طرح: آمارگیری درآمد و مشارکت در برنامه Survey of Income and Program Participation (SIPP)

از سال ۱۹۸۴، طرح SIPP به منظور جمع‌آوری اطلاعاتی درباره میزان تأثیر برنامه‌های دولت بر بهبود شرایط زندگی و سلامت آمریکایی‌ها به اجرا در آمد. این طرح اطلاعاتی درباره میزان درآمدهای نقدی و غیر نقدی افراد و خانوارهای آمریکایی و نیز میزان مشارکت آن‌ها در برنامه‌های بهزیستی دولتی فراهم می‌کند. پیش از شروع SIPP، منبع اصلی داده‌های درآمد و مشارکت افراد و خانوارها در برنامه‌های بهزیستی دولتی، آمارگیری جاری

جمعیت، (CPS)^۶، بود و این آمارگیری به‌عنوان منبع ارائه‌ی آمارهای رسمی فقر و درآمد توسط اداره‌ی سرشماری آمریکا به شمار می‌رفت. اما هدف اصلی این آمارگیری اندازه‌گیری درآمد نبود. از طرفی این آمارگیری به گردآوری داده‌های مربوط به دارایی‌ها و بدهی‌ها به‌عنوان منابع اصلی اندازه‌گیری وضعیت اقتصادی خانوارها نمی‌پردازد. اضافه کردن این اقلام به پرسشنامه CPS نیز باعث افزایش بار پاسخگویی می‌شد.

آمارگیری SIPP یک کار مشترک بین اداره‌ی سرشماری آمریکا و بخش سلامت و خدمات انسانی است. این آمارگیری که یک آمارگیری طولی است به گردآوری اطلاعات جزئی و دقیق درباره‌ی درآمد نقدی و غیر نقدی می‌پردازد. همچنین این آمارگیری به گردآوری اطلاعات درباره‌ی نیروی کار، مالیات، دارایی، بدهی و مشارکت در برنامه‌های دولت می‌پردازد که اطلاعات و داده‌های این آمارگیری برای ارزیابی اثربخشی برنامه‌های محلی فدرال و ایالت مورد استفاده قرار گیرد. طول مدت هر پانل از ۲/۵ سال تا ۴ سال است. نمونه‌ی SIPP، نمونه‌ی چند مرحله‌ای طبقه‌بندی‌شده از میان خانوارهای غیر نظامی و غیر مؤسسه‌ای ایالت متحده است. پانل ۲/۵ ساله‌ی ۲۰۰۴ اولین پانل SIPP است که از اطلاعات سرشماری ده ساله گرفته شده است. همه‌ی اعضای ۱۵ ساله و بیش‌تر به روش خوداظهاری مصاحبه می‌شوند و در صورت نیاز زمانی که اعضای خانوار برای مصاحبه در دسترس نباشند از پاسخ نیابتی استفاده می‌شود. مصاحبه‌ی SIPP با استفاده از مصاحبه‌ی رایانه‌یاری روی لب‌تاپ است.

۱-۱-۴- آلمان

نام طرح: آمارگیری درآمد و هزینه Sample Survey of Income and Expenditure (EVS)

طرح هزینه و درآمد خانوار آلمان در واقع یک طرح داوطلبانه است که به‌صورت مصاحبه‌ی حضوری و ثبت توسط خانوار انجام می‌گیرد. در واقع بخشی اطلاعات از طریق مصاحبه با خانوار انجام می‌شود و بخش دیگر اطلاعاتی است که توسط خانوار در دفترچه‌ای به نام «کتاب حساب خانوار» تکمیل می‌شود. در ابتدای سال، یک روز مرجع برای مصاحبه تعیین می‌شود و اطلاعات اساسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و اقتصادی از خانوارها و افراد، جمع‌آوری می‌شود. علاوه بر آن، اطلاعات عمومی در مورد موقعیت واحد مسکونی، مصرف کالاهای بادوام و وضعیت مالی خانوارها گردآوری می‌شود.

از سال ۲۰۰۳، گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه الکترونیکی جایگزین مصاحبه شده که پرسشنامه‌ها از طریق پست الکترونیک به خانوارها ارسال و توسط خانوار تکمیل می‌شود. در صورت نیاز برای تکمیل اطلاعات، با خانوار مصاحبه انجام می‌شود که شامل پرسش‌هایی در خصوص وضعیت زناشویی و تعیین وضعیت رفاهی خانوار است. خانوارهای نمونه به چهار گروه تقسیم می‌شوند که هر گروه اطلاعات هزینه و درآمد خود را برای مدت سه ماه معادل یک فصل، در «کتاب حساب خانوار» ثبت می‌کنند (احتمالاً برای هزینه‌های کالاهای بادوام است). برای گردآوری داده در خصوص هزینه‌های تفصیلی مربوط به خوراکی، نوشیدنی و دخانیات نیز دفترچه دیگری وجود دارد که از هر پنج خانوار نمونه، یک خانوار جزئیات هزینه‌های خوراکی و دخانی را به تفصیل مقدار و قیمت در طول یک ماه ثبت می‌نماید.

^۶ Current Population Survey